

καταπληκτικὴν ἀκμὴν μνήμης· ἐγίνετο αὖθις νέος, περικαλλής, μάγος, καὶ ἡ εὐγλωττία, οἱ παθητικοὶ τόνοι δι' ὧν μοι πικρίστα τὸ κενὸν ὅπερ ἡ γυνὴ ἐκείνη εἶχεν ἀφήσῃ εἰς τὸν βίον του, εἶνε οἱ σπαρκατικώτεροι λόγοι οὐς ἔχω ἀκούσῃ ἐπὶ ζωῆς μου. . . Μ' ἐνηγκαλίσθη σφιγκτά. . . Ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξήρχοντο στροφαὶ τοιοῦτου ποιητικοῦ πάθους, οἷας οὐδαμῶς τῶν ἔργων του ἀνεῦρόν ποτε μοι ἔλεγεν ὅτι τὰς ὠνειροπόλησε καθ' ἣν ὥραν ἔκρουον τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισα καὶ παλιν νὰ μουσουρήσω νομίζων ὅτι ἡδυνάμην οὕτω νὰ κατευνάσω τὴν πυρετώδη ἐξαψίν του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα.

Ὅσῳ ἔκρουον τὸ κλειδοκύμβαλον, τόσῳ ἀπελπιστικώτερος ἐγίνετο, καταρῶμενος τὴν τύχην, ἥτις δὲν ἀφῆρει αὐτὸν νέον ἔτι ἐκ τοῦ κόσμου.

— Ὡς γηράσω, καὶ αἰσθάνομαι ἀποστροφήν πρὸς τὸ γῆρας, ἀνεφώνει ἐπανειλημμένως. Νὰ ἀποθάνω, ν' ἀποθάνω νέος!

«Νομίζω ὅτι δὲν εἶχεν ἄδικον, ἐξηκολούθησεν ὁ Λίστ. Δὲν ἦτο πεπλασμένος διὰ τὴν πραγματικότητα τοῦ βίου. Ἐκέλεσα ἀμύχαν καὶ τὸν ἠρώτησα ποῦ ἤθελε νὰ μεταβῇ. Ἐφάνη ἀμυχανῶν πρὸς στιγμὴν καὶ μετὰ παρεκάλεσε ν' ἀφήσω αὐτὸν εἰς τὴν ὁδόν. . . τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξα. Ἀφ' οὗ κατέβη τῆς ἀμάξης διέταξα τὸν ἀμαξηλάτην νὰ τὸν παρακολουθήσῃ καὶ μετὰ τινα λεπτὰ εἰς τὴν καμπὴν ὁδοῦ τινος τὸν εἶδον λαθραίως εἰσδύοντα εἰς καπηλεῖον. Ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἔκαμα εἰς κανένα λόγον περὶ τούτου. Μοὶ ἐφαίνετο ἱεροσυλία ἡ διαπόμπησις τοῦ ἐλαττώματος τοῦ δυστήνου ποιητοῦ ὅτε ἀνελογιζόμεν τὴν μεγαλοφυΐαν του! . . .

(Ἐπεταί τὸ τέλος).

A. K.

Η ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ

(Σκηνὴ ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας.)

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 48 ὁ χαῦνος Αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων Κλαύδιος ἐπ' ἀνήρχετο ἐσπευσμένως ἐκ τῶν Ὤστιων εἰς Ῥώμην, ἐπὶ τῇ καταπληκτικῇ εἰδήσει, ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μεσσαλίνα, ἣν εἶχεν ἀνυψώσει εἰς τὸν καίσαρικόν θρόνον καὶ καταστήσει πανίσχυρον, ἔσχε τὸ ἀνήκουστον θράσος ἵνα τελέσῃ, ἐν μέσῃ ἀγορᾷ, μετὰ μεγάλης ἐπιστημότητος καὶ πομπῆς, τοὺς γάμους αὐτῆς μετὰ τοῦ ὠραίου εὐπατρίδου Σιλίου.

Ἦτο Ὀκτώβριος, ὅτε ἐπ' ἀνήρχοντο ἐν

Ῥώμῃ τὰ Βακχεῖα. Ἡ Μεσσαλίνα, κατὰ τὸν Τάκιτον, ἡγεῖτο τῶν ὀργίων, λυσίκομος, καὶ σείουσα θύρσον, δὲ Σίλιος κισσοστεφής, καὶ φέρων κοθόρρους, ἔσειε τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ἀσέμνου ἄσματος τοῦ χοροῦ τῶν Μαϊνάδων. Ὁ Οὐέτιος Οὐάλες, ἀναβάς, χάριν παιδικῆς, ἐπὶ δένδρου, καὶ ἐρωτηθεὶς τί βλέπει, ἀπήντησε: «Βλέπω θύελλαν ἐρχομένην ἐξ Ὤστιων». Μετ' ὀλίγον διαθρυλλεῖται ὅτι οὐχὶ καταίγεις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἤρχετο ἐκ τῶν Ὤστιων, μαθὼν τὸ ἀποτρόπαιον συμβάν. Ἡ Μεσσαλίνα φεύγει καὶ κρύπτεται ἐν τοῖς κήποις τοῦ Λουκούλλου. Ὅπως ἀποκτήσῃ τοὺς παγκάλους τούτους παραδείσους, εἶχεν ἐπιτύχει παρὰ τοῦ νοθροῦ Κλαυδίου τὸν θάνατον τοῦ τότε ιδιοκτῆτου αὐτῶν Οὐαλερίου τοῦ Ἀσιατικοῦ, ὅστις κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς ὑψώθη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐπικουρισμοῦ, παρακαλέσας νὰ μετατοπίσῃ τὴν δι' αὐτὸν ἐτοιμασθεῖσαν πυράν, ὅπως μὴ βλάβῃ ὁ καπνὸς αὐτῆς τὰ ὠραῖα δένδρα τοῦ κήπου του.

Ἡ Μεσσαλίνα ἐπ' ὀλίγον μόνον παρέμεινεν ἐν τοῖς κήποις τούτοις, διότι ἐπῆλθεν αὐτῇ ἡ ἰδέα νὰ ὑπάγῃ εἰς προὔπαντησιν τοῦ Κλαυδίου, ὅπως ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἐξωργισμένος Καῖσαρ, πρὶν ἢ εἰσελθῇ εἰς τὴν Ῥώμην. Εἶχε πλήρη πεποιθήσιν εἰς τὰ θέλημά της. Διῆλθεν ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ῥώμην πεζῇ, ἀφίχθεῖσα δὲ εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως δὲν ἡδύνατο πλέον νὰ προχωρήσῃ ἐκ τῆς κοπώσεως. Ῥίπτεται τότε ἐπὶ διερχομένης φορτηγοῦ ἀμάξης, καὶ προχωρεῖ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ὤστιων. Ὁ Κλαύδιος ἤρχετο ἐκ τοῦ ἀντιθέτου.

Ὁ ἀπελεύθερος Νάρκισσος, ὁ εὐνοούμενος τοῦ Κλαυδίου, καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς Μεσσαλίνης, φοβούμενος τὴν συνάντησιν, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ φορείου τοῦ Καίσαρος, ὅστις λίαν τεταρραγμένος, ἀνέκραζε μηχανικῶς πῶς: «Ὁ τοῦ ἐγκλήματος! Ὁ τοῦ τερατοουργήματος! Ἦδῃ ἡ Μεσσαλίνα ἐπλησίαζε κράζουσα: «Ἄς ἀκούσῃ τὴν μητέρα τῆς Ὀκταβίας καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ! (*) ὁ δὲ Νάρκισσος ἀπήντα: «Ὁ Σίλιος! ὁ Σίλιος! ὁ γάμος! ὁ γάμος! συγχρόνως δὲ ἔθετε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Καίσαρος ἔκθεσιν τῶν ὀργίων τῆς Μεσσαλίνης, ὅπως ἐμποδίξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς θεᾶς τῆς περικαλλοῦς συζύγου του.

Παρὰ τὴν πύλιν τῆς Ῥώμης ὁ Κλαύδιος βλέπει μίαν Ἑστιάδα, κρατοῦσαν τὰ δύο τέκνα του, καὶ αἰτοῦσαν ἐπιτακτικῶς ὅπως ὁ Καῖσαρ μὴ θανατώσῃ τὴν σύζυγόν του, πρὶν ἢ τὴν καλέσῃ εἰς ἀπολογίαν. Ὁ Νάρκισσος ἀ-

(*) Ἐπεκαλεῖτο τὰ ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα τοῦ Κλαυδίου.

παντὰ ὅτι ὁ Καῖσαρ θέλει τὴν ἀκούσει, παραμερίζει τὰ τέκνα τοῦ Καίσαρος, καὶ ἀποστέλλει τὴν Ἑστιάδα εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς. Ὁδηγεῖ ἀκολούθως τὸν Κλαύδιον εἰς τὸ στρατοπεδὸν τῶν Πραξιτωριανῶν, οἵτινες προειδοποιημένοι ὄντες ἐζήτησαν ἐν βοῇ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, αὐθωρεὶ δὲ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον δώδεκα, ἦτοι ὁ Σίλιος, καὶ ἑνδεκα συνένοχοι· ἀλλ' ὁ Σίλιος προλαβὼν νύτοκτόνησε.

Ἐν τούτοις ἡ Μεσσαλίνα εἶχε καταφύγει ἐκ νέου εἰς τοὺς παραδείσους τοῦ Λουκούλλου, καὶ προσεπάθει ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς. Ἡτοίμαζεν ἀναφοράς ὅτε μὲν ἱκετευτικές, ὅτε δὲ ὀργίλας, καὶ ἂν ὁ Νάρκισσος δὲν ἐπέσπευδε τὸν θάνατον αὐτῆς, οὗτος μᾶλλον ἤθελεν ἀπολεσθῇ.

Ὁ Κλαύδιος, ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα, κατεκλίθη εἰς τὸ γέϋμα. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν παρετέθη αὐτῷ τὸ πρόγευμα, ἦτοι ἐλαῖαι χλωραὶ καὶ μέλαιναί τῆς Ἑλλάδος, κυδωνία τοῦ Λιβάνου, ἡρτυμένα μέλιτι καὶ σπόροις μήκωνος, ἀλάντες τηγανιστοὶ, τεθειμένοι ἐπὶ στρώματος κοκκυμήλων τῆς Συρίας, πλακουντίσκοι ἐκ θριδάκων καὶ γάρου, καρυκεύματος πολυτελοῦς ὁμοίου πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς *chabrian*. Οἱ οἰνοχοοὶ ἐνέχεον οἶνον μελίκρατον μετὰ κινναμώμου, δούλη δὲ Γαδιτανὴ προσέφερεν ἄρτον ἐπὶ τυμπανίῳ ἀργυροῦ. Σμῆνος παγκάλων δούλων εἰσῆλθε κατόπιν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἐλεάτρου, καὶ παρετίθετο τὰς πρώτας τραπέζας, ἦτοι σκολόπανκας, φασιανούς, λαγῶν πτεροφόρον δίκην Πηγάσου, καὶ κεφαλὴν σάγγρου μετὰ περιζώματος κιχλῶν, ὀστρέων, καὶ πλακουντίσκων. Μαυρὴ δὲ δούλη ἐκ τῆς Νουβίας ἔφερε μικρὰν λέμβον χρυσῇ, ἐν ἣ μέγας σίλουρος ἐπλεεν ἐντὸς παχείος ἐμβάμματος ἐν τῇ μέσῳ μικρῶν ἐρυθρίων καὶ τριγλῶν. Παρετέθησαν ἀκολούθως αἱ δευτέραι τραπέζαι, ἦτοι ὀστρεῖδια βρετανικὰ παχυνθέντα ἐν τῇ Λουκρηνίδι λίμνῃ, νῆσσα παρσκευασμένη μετὰ φοινικῶν τῆς Θηβαΐδος, ἥπατα σκολοπάκων μετ' ὀξυφοίνικος, γλωσσαι δορκάδων ἐν κυμίνῳ, μύραινα ἐν μυττωτῷ, κοχλίας ἐπ' ἐσχάρας ἀργυράς, καὶ λαχάνων εἶδη πολλὰ. Οἱ δὲ οἰνοχοοὶ ἐκέρνω παλαιὸν οἶνον τῆς Κύπρου καὶ φοινικίτην.

Καταπραϋνθεὶς ἐκ τῆς πολυφαγίας καὶ τοῦ πότου, ὁ Κλαύδιος διέταξε νὰ εἰπωσι πρὸς τὴν δυστυχῇ *εκεῖνην* (ταύτην μετεχειρίσθη τὴν φράσιν), ὅτι ὤφειλε νὰ παραστῇ τὴν ἐπιούσαν ἐνώπιόν του, ὅπως ἀπολογηθῇ. Ἀκούσαντες τοῦτο οἱ παρεστῶτες, καὶ βλέποντες καταπίπτουσαν τὴν ὀργήν, ἐφοβήθησαν μήτοι ἐπανεέλθῃ ὁ ἔρως, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τελειώσωσι πρὶν ἢ περατωθῇ τὸ γέϋμα. Ὅθεν ἔδραμεν ὁ Νάρκισσος ἐκτὸς τῆς αἰθούσης καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἑ-

ζῶθεν ἱστάμενον χιλιάρχον καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους: *Νὰ θανατωθῇ! Ὁὅτω θέλει ὁ Καῖσαρ!* προσεκόλλησε δὲ αὐτοῖς τὸν ἀπελεύθερον Εὐδοκὸν, ὡς ἐπιτηρητὴν τῆς ἐκτελέσεως.

Οὗτος σπεύδει μετὰ τοῦ χιλιάρχου καὶ τῶν ἑκατοντάρχων εἰς τοὺς κήπους τοῦ Λουκούλλου, καὶ εὕρισκει τὴν Μεσσαλίναν ἐξηπλωμένην κατὰ γῆς καὶ ἔχουσαν παρ' αὐτῇ τὴν μητέρα τῆς Λεπίδαν, ἣτις συνεβούλευεν αὐτῇ νὰ μὴ ἀνακρίνῃ τοὺς δημίους, ἀφ' οὗ οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπίς σωτηρίας, ἀλλὰ νὰ φροντίσῃ περὶ ἀξιοπρεπεῦς θανάτου. Ἀλλ' ἐν τῇ πεπωρωμένῃ ἐκείνῃ ψυχῇ οὐδὲν ὑπῆρχε πλέον εὐγενές. Ἡ Μεσσαλίνα ἐξηκολούθει νὰ ὀλολύξῃ ματαίως καὶ νὰ ὀδύρηται. Αἰφνης ἠνοίχθησαν παταγωδῶς αἱ θύραι τοῦ κήπου, καὶ εἰσῆλθεν ὁ χιλιάρχος, σιωπηλὸς καὶ ἀξιοπρεπής, πρὶν αὐτῷ δὲ ὁ ἀπελεύθερος Εὐδοκὸς, ἑυθυμὸς καὶ σκωπτικὸς. Τότε ἡ Μεσσαλίνα ἀπόλεσε πᾶσαν ἐλπίδα. καὶ λαβοῦσα τὸ ξίφος, ὅπερ ἐπρότεινεν αὐτῇ ὁ Εὐδοκὸς, ἐπλησίαζεν αὐτό, τρέμουσα, εἰς τὸν λαίμῳ καὶ τὸ στήθος αὐτῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ θάρρος νὰ τὸ ὠθήσῃ· ἀνυπομονήσας δὲ ὁ χιλιάρχος διετρύπησεν αὐτὴν διαμπαῆξ διὰ τοῦ ξίφους του, καὶ παρέδωκε τὸ σῶμα εἰς τὴν μητέρα τῆς.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις θιάσος αἰθιοπίσκων ἐξετελεῖτο θορυβώδῃ συναυλίαν κροτάλων, αὐλῶν, τυμπάνων, κιθαρῶν, κυρθάλων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἰταλίδες δούλαι παρέθετον τὸ *ἐπίδειπνον*. Ἐπὶ δίσκων ἐπιχρῶσων καὶ ἐπὶ ἰνδικῶν ἀργιλλοπλάσων ἀβάκων ἔφερον πλακουντίδια ἐκ συκαλίδων καὶ ἰλλαδων, σταφίδας τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Σικελίας, καρύδις χρυσταλλόπηκτα, θρυμματίδας ἐξ Ὑμηττείου μέλιτος, ὁπώρας παντός εἶδους, καὶ Πρίαπον ἐξ ἀμυγδαλομαζης, φέροντα ἐπὶ τοῦ στήθους σακχαρωτά, παριστῶντα μικρὰ ἄνθη καὶ πολυτίμους λίθους ἐν θαυμασίᾳ ἀπομιμήσει. Οἱ οἰνοχοοὶ ἐκέρνω οἶνους τῆς Σικελίας καὶ τῶν Γαδεΐρων κεφαλοκρούστας, πυρώδεις. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνήγγειλαν τῷ Κλαυδίῳ ὅτι ἡ Μεσσαλίνα ἀπέθανε, χωρὶς νὰ εἰπωσιν αὐτῷ τίνι τρόπῳ, ὁ δὲ Κλαύδιος, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, ἐξηκολούθησε τραγηματιζόμενος.

Τὰς ἐπιούσας ὁ Κλαύδιος βεθυισμένος εἰς τὴν διανοητικὴν ληθαργίαν, ἥτις κατελάμβανε αὐτὸν ἐνίοτε, οὐδ' ἡρώτησεν οὐδ' ὠμίλησε περὶ Μεσσαλίνης, καὶ ἐφάνησεν λησμονήσας ἐντελῶς αὐτήν. Ἡ Γερουσία ὑπεβοήθησε τὴν λήθην τοῦ Καίσαρος, ἐξάφανίσασα πανταχόθι τὸ ὄνομα τῆς Μεσσαλίνης καὶ τὰ ἀπεικονίσματα αὐτῆς. Δύο μόνον προτομαὶ αὐτῆς διεσώθησαν, ὧν ἡ μία εὕρεται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Φλωρεντίας, ἡ δ' ἄλλη εἰς τὸ Καπιτώλιον.

M. P. A.